
Wstęp

Ekonomiczne Problemy Usług nr 91, 5-8

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Wstęp

Znaczenie innowacyjności dla rozwoju gospodarczego jest wyraźnie akcentowane w kreowaniu polityki gospodarczej Unii Europejskiej i znajduje potwierdzenie w założeniach strategii *Europa 2020*, której jednym z głównych celów jest budowa innowacyjnej gospodarki opartej na wiedzy. Gospodarki, w której konkurencyjność w ujęciu światowym, europejskim, ale przede wszystkim regionalnym nie może opierać się na takich cechach, jak: niskie koszty pracy, korzystne położenie geograficzne czy tanie surowce. Ostatnie lata przyniosły radykalne przewartościowanie czynników rozwoju społeczno-gospodarczego. Strategia *Europa 2020* zakłada, że głównymi siłami napędowymi rozwoju konkurencyjności będą: badania i rozwój, innowacyjność oraz edukacja. Słuszności tych założeń może dowodzić analiza trendów rozwojowych krajów wysokorozwiniętych.

Nauki regionalne w ostatnich latach mocno podkreślają, iż procesy innowacyjne mają terytorialny i systemowy charakter. Eksponowany jest fakt, że innowacja jest zlokalizowanym i osadzonym lokalnie procesem. Region przestaje być postrzegany tylko jako fizyczna przestrzeń, miejsce lokalizacji działalności gospodarczej – w klasycznych teoriach rozpatrywany w kategoriach kosztów transportu, ziemi oraz siły roboczej. Współcześnie region jest interpretowany jako inkubator procesów wiedzy i innowacji oraz podstawowa płaszczyzna organizacji zdolności innowacyjnych funkcjonujących w nim podmiotów gospodarczych. W aktualnych rozważaniach na temat rozwoju lokalnego i regionalnego terytorium staje się pojęciem kluczowym.

Uwarunkowania regionalne sprzyjają redukcji ryzyka innowacyjnego podmiotów gospodarczych, ułatwiają absorpcję różnego rodzaju wiedzy oraz dają możliwość interaktywnego uczenia się i wymiany doświadczeń. Współczesne procesy innowacji mocno bazują na endogenicznych zasobach, co w konsekwencji powoduje, że innowacja postrzegana jest jako proces zakorzeniony geograficznie.

Dokonujące się przemiany w globalnej gospodarce i w europejskiej polityce społeczno-gospodarczej jednoznacznie wskazują, że wyzwaniem dla polskiej polityki regionalnej staje się wzmacnianie konkurencyjnej pozycji regionów. Szansę na wypracowanie i utrzymanie przewagi konkurencyjnej mają jedynie te regiony, w których następuje dynamiczny i ustawiczny rozwój zdolności innowacyjnych oraz zachodzą współzależne procesy adaptacji, kreacji i uczenia się tak indywidualnego, jak i zbiorowego. Wyzwaniom tym mogą sprostać jedynie regiony zdolne do tworzenia proinnowacyjnych zasobów i postaw, innowacyjnego środowiska oraz wewnątrzregionalnych mechanizmów adaptacji i uczenia się.

Istotne znaczenie w kształtowaniu regionalnych zdolności innowacyjnych mają procesy integracji Polski z Unią Europejską. Akcesja Polski do struktur unijnych z jednej strony wymusiła na władzach regionalnych zwiększone zainteresowanie budowaniem regionalnych systemów innowacji, z drugiej zaś stworzyła ogromne możliwości wsparcia finansowego różnorodnych działań podejmowanych w tym obszarze. Odpowiedzią na to wyzwanie było między innymi opracowanie regionalnych strategii innowacji dla wszystkich regionów Polski oraz dynamizacja aktywności innowacyjnej podejmowanej w regionach.

Fundamentalną rolę w procesie budowania zdolności innowacyjnych regionów odgrywają władze publiczne realizujące regionalną politykę innowacyjną. Ten obszar aktywności władz samorządowych jest stosunkowo nową domeną interwencji i działań władz regionalnych. Budowanie zdolności innowacyjnych gospodarki regionalnej ma dziesięcioletnią praktykę, bowiem wraz z powołaniem samorządu regionalnego wspieranie innowacyjności stało się podstawowym zadaniem władz regionalnych.

W Polsce (podobnie jak w większości krajów Europy Środkowo-Wschodniej) występuje duże zróżnicowanie w potencjale innowacyjnym poszczególnych regionów. Problematyka zróżnicowania potencjału innowacyjnego regionów czy też oceny i identyfikacji barier rozwoju działalności innowacyjnej jest przedmiotem licznych badań i studiów, co ewidentnie ukazuje jej wagę i znaczenie. To właśnie tym – stosunkowo słabo jeszcze u nas znanym – zagadnieniom, związanym z regionalnym kontekstem procesów innowacji, poświęcony jest prezentowany zbiór artykułów. Celem, jaki przyświecał niniejszej publikacji, jest prezentacja wyników badań wielu ośrodków naukowych oraz podjęcie szerokiej dyskusji nad współczesnymi problemami innowacyjności w kontekście regionalnym.

Tom *Uwarunkowania innowacyjności przedsiębiorstw w kontekście regionalnym i sektorowym* podzielony został na trzy grupy problemowe i gromadzi łącznie trzynaście publikacji. Pierwsza grupa problemowa została zatytułowana *Polska i regiony – innowacyjność oraz problematyka jej pomiaru*. Autorzy publikacji w tej grupie podjęli próbę pokazania, w jaki sposób region kształtuje procesy innowacji i nadaje im dynamikę oraz autonomię. W swoich publikacjach podkreślają znaczenie mechanizmów i uwarunkowań regionalnych w stymulowaniu procesów innowacji, rozważają problematykę przestrzennej koncentracji innowacyjnych przedsiębiorstw w poszczególnych regionach oraz prezentują ewolucję metodologii pomiaru innowacyjności gospodarek.

Druga grupa nosi tytuł *Uwarunkowania sektorowe innowacyjności przedsiębiorstw*. Autorzy publikacji zamieszczonych w tej grupie problemowej skoncentrowali się na analizie i ocenie wpływu kontekstu regionalnego na uwarunkowania innowacyjności wybranych sektorów gospodarki. Autorzy poszczególnych publikacji szczegółowo rozpatrywali branżę spożywczą, turystyczną i logistyczną, a także klastry energetyczne funkcjonujące w Polsce.

Trzecia grupa problemowa to *Innowacyjność przedsiębiorstw – kontekst regionalny*. Rozważania w tej grupie problemowej koncentrują się na instytucjonalnych kontekstach wspierania innowacyjności przedsiębiorstw w regionach. Cenną zawartość tej grupy stanowi publikacja poświęcona audytowi innowacyjności przedsiębiorstw województwa zachodniopomorskiego. Bardzo wartościowa jest również prezentacja nowatorskich koncepcji hybrydowych modeli biznesu w sektorach kreatywnych.

Prezentowany wybór artykułów dotyczy bardzo ważnych i aktualnych problemów rozwoju innowacyjności w kontekście rozwoju regionów. Dostarcza również interesującego materiału analitycznego i przemysłów dotyczących mechanizmów i uwarunkowań tworzenia regionalnych zdolności innowacyjnych.

Zachęcając do lektury, pragniemy podziękować wszystkim Autorom za przygotowanie przedstawionych tekstów oraz znaczący wkład w dyskusję dotyczącą regionalnego kontekstu procesów innowacyjnych. Pragniemy również złożyć podziękowania Zarządowi SOOIPP za stworzenie możliwości efektywnej współpracy i wymiany poglądów różnym środowiskom związanym z innowacyjnością.

Pamięci prof. dr. hab. Krzysztofa B. Matusiaka

Niestety, w trakcie przygotowywania niniejszej publikacji zostaliśmy zaskoczeni smutną wiadomością o śmierci naszego nieocenionego kolegi, wieloletniego prezesa SOOIPP, organizatora i aktywnego uczestnika kolejnych edycji Letniej Szkoły Innowacji, prof. dr. hab. Krzysztofa B. Matusiaka. Dogłębnie poruszeni śmiercią naszego kolegi chcielibyśmy zaprezentować jego sylwetkę.

Sylwetka prof. dr. hab. K.B. Matusiaka – s. 243.

Łódź, Poznań, Szczecin, Warszawa – wrzesień 2012 r.